

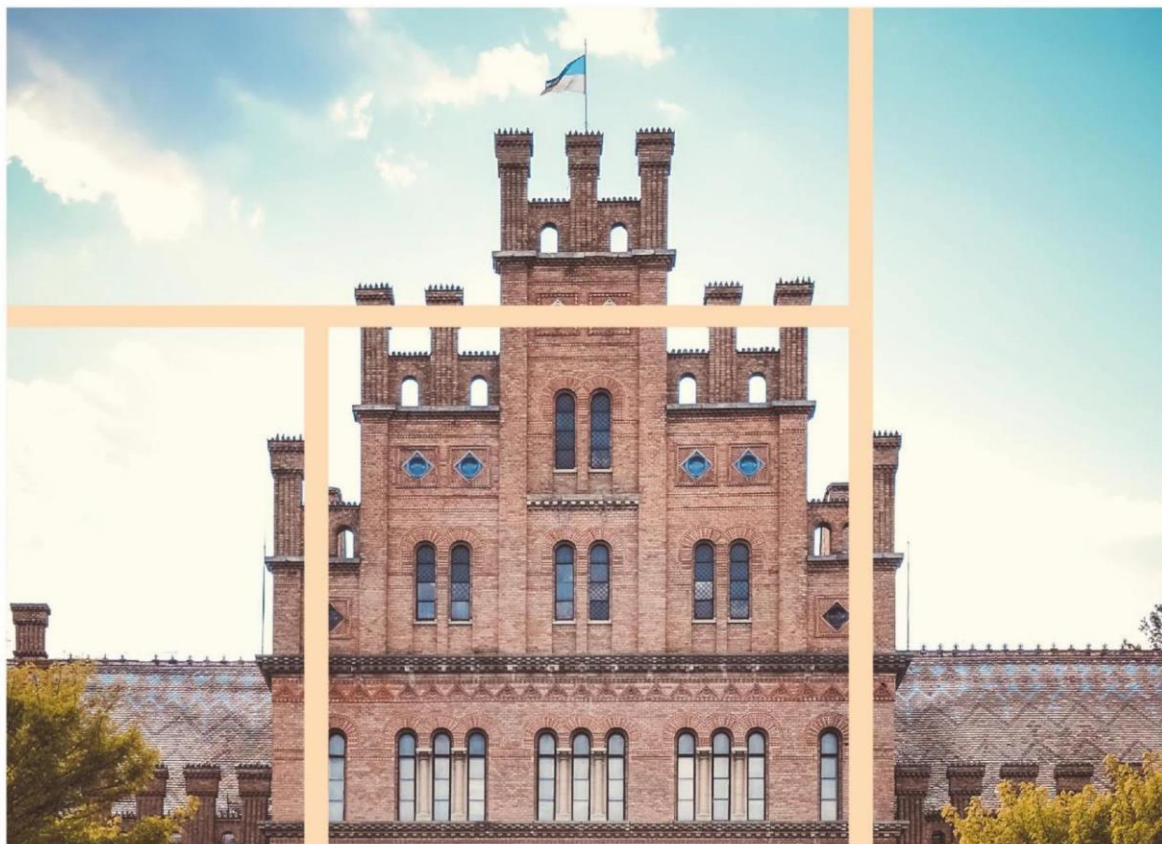
50-річчя Всесвітньої спадщини:

уроки минулого,
виклики сьогодення та перспективи

Під патронатом
Національної комісії України
у справах ЮНЕСКО

**ЗБІРНИК ТЕЗ ТА МАТЕРІАЛІВ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

7-8 грудня
2022

**«50TH ANNIVERSARY OF THE WORLD
HERITAGE:**

**LESSONS FROM THE PAST,
TODAY'S CHALLENGES
AND FUTURE OUTLOOK»**

**Under the Patronage of the Ukrainian
National Commission for UNESCO**

Collection of abstracts

December, 7-8

2022

Захід організований Чернівецьким національним університетом імені Юрія Федьковича за підтримки Міністерства культури і інформаційної політики України, Міністерства освіти і науки України, Національної комісії України у справах ЮНЕСКО та Українського Національного комітету ІКОМОС.

Мета Конференції - міждисциплінарне обговорення ключових проблем охорони культурної спадщини на національному та міжнародному рівнях; вплив та результат впровадження механізмів Конвенції «Про охорону культурної і природної спадщини» (16.11.1972) за останні 50 років та потенціал ефективності норм Конвенції в умовах глобальних викликів сьогодення. Ключовий напрям роботи Конференції – критична оцінка стану культурної спадщини України в умовах російської війни. Шляхи реалізації програм відновлення, реновації, реставрації, консервації та інших механізмів щодо охорони і збереження спадщини України. На особливу увагу заслуговували питання майбутнього української архітектури після перемоги у війні з росією.

Організаційний комітет конференції:

Петришин Роман Іванович – доктор фізико-математичних наук, професор, ректор Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Марусик Тамара Володимирівна – докторка історичних наук, професорка, проректорка Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.

Фодчук Ігор Михайлович - доктор фізико-математичних наук, професор, декан факультету архітектури, будівництва і декоративно-прикладного мистецтва.

Коротун Ірина Вадимівна – докторка архітектури, професорка, завідувачка кафедри архітектури і збереження об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

Герегова Світлана Володимирівна – кандидатка історичних наук, доцентка кафедри історії України.

Баланюк Юліана Сергіївна – кандидатка політичних наук, асистентка кафедри архітектури і збереження об'єктів всесвітньої спадщини ЮНЕСКО.

The event was organized by the Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University with the support of the Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, the Ministry of Education and Science of Ukraine, the National Commission for UNESCO and the Ukrainian National Committee of ICOMOS.

The objective of the Conference was an interdisciplinary discussion of key problems of cultural heritage protection at the national and international levels, the influence and result of the implementation of the Convention frameworks over the past 50 years, and the potential of the effectiveness of the Convention's norms in the conditions of today's global challenges. The key area of the Conference was a critical assessment of the state of cultural heritage of Ukraine under conditions of russian aggression, the ways of implementing the programs of restoration, renovation, conservation and other instruments for the protection and preservation of the Ukrainian heritage.

Conference organization committee:

Petryshyn Roman - Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Rector of Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Marusyk Tamara - Doctor of Historical Sciences, Professor, Vice-rector of the Yuri Fedkovych Chernivtsi National University.

Fodchuk Ihor - Doctor of Physical and Mathematical Sciences, Professor, Dean of the Faculty of Architecture, Construction, Decorative and Applied Arts.

Korotun Iryna - Doctor of Architecture, Professor, Head of the Department of Architecture and Preservation of UNESCO World Heritage Sites.

Geregova Svitlana - PhD, assistant professor of the Department of History of Ukraine.

Balaniuk Yuliana - PhD, assistant at the Department of Architecture and Preservation of UNESCO World Heritage Sites.

Укладачка: Баланюк Ю.С.

ЗМІСТ CONTENT

Харлан Олександр Вікторович «ВТРАТИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В ХОДІ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ: ПОПЕРЕДНІ ДАНІ ДО МАРТИРОЛОГУ ПАМ'ЯТОК».....	7
Швиденко Ольга Олександрівна ЄДИНА БАЗА ДАНИХ ОБ'ЄКТІВ НЕРУХОМОЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ, ЯК ЗАСІБ У ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕНІ.....	10
Устінова Ірина Ігорівна ЕКОСИСТЕМНА ПЛОЩИНА КУЛЬТУРОЛОГІЧНОЇ КРИЗИ РОСІЙСЬКОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ.....	16
Viktor Proskuryakov, Yuliia Bohdanova, Ihor Kopylyak THE INFLUENCE OF PROMINENT ARCHITECTS OF THE FUNCTIONALISM EPOCH ON THE CREATION OF THE ENVIRONMENT IN CHERNIVTSI.....	23
Viktor Proskuryakov, Yuliia Bohdanova, Oleksii Proskuriakov PEACE AND WAR IN THE ARCHITECTURAL AND SCENOGRAPHIC CREATIVE WORK OF YE. M. LYSYK.....	25
Вітченко Денис Миколайович ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ІСТОРИЧНОГО ПЛАНУВАННЯ ТА ЗАБУДОВИ М. КРАМАТОРСЬКА.....	27
Марусик Тамара Володимирівна УНІВЕРСИТЕТИ І ВСЕСВІТНЯ СПАДЩИНА ЮНЕСКО.....	34
Вітченко Денис Миколайович МАЛОВІДОМА АРХІТЕКТУРНА СПАДЩИНА ВАСИЛЯ КРИЧЕВСЬКОГО: ОСОБЛИВОСТІ ДОСЛІДЖЕННЯ, ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РЕСТАВРАЦІЇ.....	38
Коротун Ірина Вадимівна ТВОРЧИЙ І КОНСЕРВАТИВНИЙ ПІДХОДИ ДО РЕСТАВРАЦІЇ.....	44
Баланюк Юліана Сергіївна РОЛЬ ЮНЕСКО В ЗБЕРЕЖЕННІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ В УМОВАХ КОНФЛІКТУ.....	48

Silvia-Ileana Costiuc

RESTRICTIONS AND RESTORATION DURING THE COMMUNIST REGIME IN ROMANIA. 1972-1977.....51

Герич Володимир Петрович

ДОСВІД ДЕСЯТИРІЧНОГО УПРАВЛІННЯ МІСЦЕМ ВСЕСВІТНЬОЇ СПАДЩИНИ ЮНЕСКО «ДЕРЕВ'ЯНІ ЦЕРКВИ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНИ».....55

Inna Ostrovsca, Simona-Daciana Pasca

SAINT GEORGE CHURCH FROM VORONET MONASTERY (ROMANIA). RESTORATION AND PRESERVATION OF A WORLD HERITAGE LISTED MONUMENT.....62

Герегова Світлана Володимирівна

«МІСЦЯ ПАМ'ЯТІ» ЯК НОСІЇ ІСТОРИЧНОГО МИНУЛОГО ТА ОСНОВА ТВОРЕННЯ МАЙБУТНЬОГО.....68

Andreea Laura Micşa, Oana Claudia Trif

SMALL SAXON FORTIFIED CHURCHES IN TRANSYLVANIA – PRESENT DAY'S CHALLENGES AFTER MORE THAN 500 YEARS OF HISTORY71

Іванчук Марія Григорівна

ЦІННІСНИЙ ВЕКТОР КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ.....77

Буйновська Єлизавета Валентинівна

ПРОТИАВАРІЙНІ ТА КОНСЕРВАЦІЙНІ РОБОТИ НА ОБ'ЄКТАХ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ ХОТИНСЬКОЇ ФОРТЕЦІ XIII-XIX СТ.....79

Hanna Petrova

ARCHITECTURAL RECONSTRUCTION: METHODS, TECHNIQUES AND APPROACHES.....84

Шебек Надія Миколаївна., Кузьменко Вікторія Іванівна

ПЕРЕДУМОВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНОГО ХАРАКТЕРУ СЕРЕДОВИЩА ІСТОРИЧНОГО АРЕАЛУ МІСТА УМАНЬ.....88

Paolo Cornaglia

THE RESIDENCES OF THE ROYAL HOUSE OF SAVOY, A SERIAL SITE IN THE WORLD HERITAGE LIST SINCE 1997 IN PIEDMONT (ITALY).....94

Вітченко Денис Миколайович, Свиридова Анастасія РЕСТАВРАЦІЙНЕ ВІДТВОРЕННЯ ІСТОРИЧНИХ МІСТ ПОЛЬЩІ ПІСЛЯ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ. АКТУАЛЬНІСТЬ ДЛЯ УКРАЇНИ.....	98
Погранична Ірина Ігорівна ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РЕСТАВРАЦІЇ КЛАСИЦИСТИЧНИХ ПАЛАЦІВ У МАЛИХ МІСТА ТА СЕЛИЩАХ УКРАЇНИ.....	101
Герич Катерина Іванівна МЕНЕДЖМЕНТ ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ – ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ЇХ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВІДНОВЛЕННЯ.....	106
Онуфрив Ярина Олегівна, Лукашук Галина Богданівна, Тупісь Степан Павлович СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ЛАНДШАФТНО-ПРОСТОРОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПАРКІВ-ПАМ'ЯТОК САДОВО-ПАРКОВОГО МИСТЕЦТВА (НА ПРИКЛАДІ ПАРКУ "ЖОВТНЕВИЙ" В М. ЧЕРНІВЦІ).....	109
Мартишова Лариса Сергіївна ГЕНЕЗИС КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ.....	112
Peter Strasser THE MARKING OF CULTURAL PROPERTY ACCORDING TO THE 1954 HAGUE CONVENTION – LESSONS LEARNT FROM AUSTRIA.....	115
Попович Євгеній Марчелович ВІМ СКАНУВАННЯ В ПРОЦЕСАХ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РЕСТАВРАЦІЇ ПАМ'ЯТОК АРХІТЕКТУРИ.....	117
Пентелейчук Флорін Георгійович АНТОЛОГІЯ РОЗВИТКУ АРХІТЕКТУРИ ПРАВОСЛАВНИХ ДЕРЕВ'ЯНИХ ЦЕРКОВ БУКОВИНИ.....	119
Чередюк Євген Васильович ОРГАНІЗАЦІЯ ГРОМАДСЬКИХ ПРОСТОРІВ РЕЗИДЕНЦІЇ МИТРОПОЛИТІВ БУКОВИНИ І ДАЛМАЦІЇ В ЧЕРНІВЦЯХ.....	123
Гомонович Сергій Степанович, Довганюк Анатолій Іванович МІСТОБУДІВНИЙ РОЗВИТОК ТА РЕВІТАЛІЗАЦІЯ ТЕРИТОРІЇ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПРОМИСЛОВОГО РАЙОНУ МІСТА ЧЕРНІВЦІ.....	126
Щербанюк Леся Ілярівна, Ковтун Юрій Васильович ПРЕЗЕНТАЦІЯ КНИГИ “ЧЕРНІВЦІ-БЕРЛІН-СВІТИ...”.....	133

Харлан О.В.
кандидат архітектури, доцент
Придніпровська державна академія будівництва та архітектури
м. Дніпро, Україна
ORCID: 0000-0003-1473-6417

ВТРАТИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ В ХОДІ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ: ПОПЕРЕДНІ ДАНІ ДО МАРТИРОЛОГУ ПАМ'ЯТОК

24 лютого 2022 року відкрило жахливу сторінку в історії України і безпосередньо у пам'яткоохоронній справі на теренах країни.

Вже в котре агресором став північний сусід, влада якого з новою силою наважилася розтягати на запчастини свідчення існування України.

Значно постраждала культурна спадщина під час військових дій, що продовжуються на теренах нашої країни. Місця зруйнованих пам'яток стоять спорожнілі, а пам'ять про них поступово згасає.

На сьогодні у багатьох випадках маємо лише дуже обмежену інформацію про зруйновані пам'ятки на тимчасово окупованих територіях, що викликано обмеженою доступністю.

9 березня Міністерство культури та інформаційної політики України оголосило збір інформації про руйнування об'єктів культурної спадщини. 5 квітня Український культурний фонд запустив інтерактивну «Мапу культурних втрат». Саме зараз на часі укладання каталогу й приготування інформаційних повідомлень, видань, лекцій, виставок, створених за результатами роботи що продовжується. Глибоко вдячні організаторам та створювачам сайту culturecrimes.mkp.gov.ua за ініціативу з цього питання, моніторинг інформації та величезну кропітку пророблену роботу.

Український мартиролог ХХІ ст. є підсумком роботи українських пам'яткоохоронців, започаткований після 24 лютого 2022 р. коли відбулося повномасштабне вторгнення росії в Україну. Знищені пам'ятки культурної спадщини розміщувалися в багатьох регіонах країни, які постраждали в наслідок військової агресії ще й досі потерпають від рашистських зазіхань.

На тепер, розпочато зведення індивідуальних та громадських баз даних до централізованої й онлайн загальнодоступної бази під егідою Міністерства культури. Це надає можливість забезпечити інтелектуальний доступ до окремих свідчень про військові злочини та втрати культурної спадщини України під час війни ХХІ століття на найпершому інформаційному рівні просто з мережі Інтернет.

Первинна інформація, що представлятиме в базі даних «Мартиролог ХХІ століття української культурної спадщини», повинен містити стислу інформацію про зниклі пам'ятки різних років будівництва: іконографію або кілька фотографій (до і після руйнування, за наявності), назву об'єкту, його місце розташування та

коротку характеристику періоду існування та особливості втрати. Поступово відомості можна розширювати, уточнювати та доповнювати: історичні довідки, посилання на використані джерела та інші дотичні матеріали.

Від початку повномасштабного вторгнення зафіксовано інформацію про 530 епізодів воєнних злочинів росії проти української культурної спадщини. За даними Міністерства культури та інформаційної політики України на вищезгаданому сайті можна отримати інформацію щодо зруйнованих та пошкоджених об'єктів культурної спадщини. Вони складають доволі значний відсоток (мова йде про пам'ятки національного та місцевого значення, об'єкти цінної історичної забудови тощо).

Схема на червень воєнних злочинів агресорів проти культурної спадщини України. Влітку вже було зібрано відомості про знищені або постраждалі 361 мистецький об'єкт та заклад культури. Це релігійні споруди, бібліотеки, музеї та заповідники. Злочини російських окупантів зафіксовано у 15 регіонах України. Найбільше пошкоджень виявлено у Харківській та у Донецькій областях. 12 березня було скинуто бомби на Свято-Успенську Святогірську лавру на Донеччині. На 4 вересня було відомо про 169 пошкоджених або знищених релігійних споруди, 54 з яких є пам'ятками історії, архітектури та містобудування або належать до цінної історичної забудови. Знищено три дерев'яні церкви XIX століття в Житомирській та Київській областях.

Згаданий пошуково-інформаційний проект заявлений і розпочатий під егідою Міністерства культури може стати інтегральною частиною великого міжнародного проекту ЮНЕСКО із створення електронної енциклопедії «Втрати культурної спадщини під час військових подій XXI століття: міжнародний довідник», який може бути започатковано за підтримки нашої конференції та пропозицією Українського комітету ІКОМОСу.

Дев'ять років – шлях страждань і болю. Генетична війна продовжується. Ціна за свободу дуже висока. Ця війна не лише за територію, ця війна за українську ідентичність!

Віримо в нашу Перемогу! Переможного Миру!

Losses of the cultural heritage of Ukraine during the full-scale war: preliminary data for the martyrology of monuments.

February 24, 2022 opened a terrible page in the history of Ukraine and directly in the matter of monument protection in the territory of the country.

Already in which the aggressor became the northern neighbor, whose government with new strength dared to stretch the evidence of the existence of Ukraine to pieces.

The cultural heritage was significantly damaged during the ongoing military operations on the territory of our country. The places of destroyed monuments are empty, and the memory of them is gradually fading.

Today, in many cases, we have only very limited information about the destroyed monuments in the temporarily occupied territories, which is caused by limited availability.

Right now is the time to compile the catalog and prepare information notices, publications, lectures, exhibitions, created as a result of the ongoing work. We are deeply grateful to the organizers and creators of the site culturecrimes.mkp.gov.ua for the initiative on this issue, monitoring of information and the enormous painstaking work done.

Ukrainian martyrologist of the 21st century. is the result of the work of Ukrainian monument guards, initiated after February 24, 2022, when the full-scale Russian invasion of Ukraine took place. Destroyed monuments of cultural heritage were located in many regions of the country, which suffered as a result of military aggression and still suffer from racist attacks.

Currently, the consolidation of individual and public databases into a centralized and online public database under the auspices of the Ministry of Culture has begun. This provides an opportunity to provide intellectual access to individual testimonies about war crimes and loss of cultural heritage of Ukraine during the war of the 21st century at the very first information level, simply from the Internet.

The primary information that will be presented in the database "Martyrologist of the 21st century of Ukrainian cultural heritage" should contain concise information about the missing monuments of different years of construction: iconography or several photos (before and after the destruction, if available), the name of the object, its location and a brief description of the period of existence and specifics of the loss. Gradually, the information can be expanded, clarified and supplemented: historical references, references to used sources and other relevant materials.

Information is available on 530 destroyed and damaged cultural heritage sites.

The mentioned research and information project announced and launched under the auspices of the Ministry of Culture can become an integral part of the large international UNESCO project to create an electronic encyclopedia "Cultural heritage losses during the military events of the 21st century: an international guide", which can be launched with the support of our conference and the proposal of the Ukrainian ICOMOS Committee.

Nine years is a path of suffering and pain. The genetic war continues. The price for freedom is very high.

We believe in our Victory! Victorious Peace!